

Ξενία Άνδρου 1958-2028

Ξενοφών Βαλτάς - 01/12/2025

Επανάχρηση και Μετατροπή σε Πυκνωτή Πολιτισμού και Ναυτιλίας

Το Ξενία Άνδρου, πρώτο κτίριο του προγράμματος του ΕΟΤ το 1958 και έργο του Άρη Κωνσταντινίδη, αποτελεί ένα αρχιτεκτονικό ορόσημο του ελληνικού μοντερνισμού. Ενσωματωμένο με ευαισθησία στο τοπίο της Χώρας Άνδρου, αξιοποιεί την τοπογραφία και την κλίμακα του οικισμού. Η πρόσφατη επιστροφή του στον Δήμο Άνδρου, έπειτα από μακρά περίοδο αδράνειας, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την επανενεργοποίησή του ως πολιτιστικού και διοικητικού πυρήνα.

Ιστορικό Πλαίσιο

Η ιστορία του οικοπέδου συνδέεται με τα Εμπειρίκεια κτίρια, ένα συγκρότημα κατοικιών και βοηθητικών χώρων που ανήκαν στην οικογένεια Εμπειρίκου και καταστράφηκαν στον βομβαρδισμό της Χώρας το 1945. Μετά τον πόλεμο, το οικόπεδο παραχωρήθηκε στο Δημόσιο, ανοίγοντας τον δρόμο για την υλοποίηση του προγράμματος Ξενία.

Το Ξενία Άνδρου ήταν το πρώτο από τα δώδεκα Ξενία που σχεδίασε ο Κωνσταντινίδης, σηματοδοτώντας την εφαρμογή των αρχών τού μοντερνισμού στην ελληνική δημόσια αρχιτεκτονική. Το 2011 κηρύχθηκε νεότερο μνημείο, αναγνωρίζοντας την αρχιτεκτονική του αξία και τη συμβολή του στη δημόσια αρχιτεκτονική της δεκαετίας του '50.

Η Πρόταση Επανάχρησης

Η πρόταση για την επανάχρηση του Ξενία Άνδρου ως **Κέντρου Ελληνικής Ναυτιλίας** προέκυψε μέσα από διπλωματική εργασία στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ευέλικτου και πολυλειτουργικού πυρήνα που θα συνδέει τη ναυτική κληρονομιά με τη σύγχρονη πολιτιστική και εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Το Κέντρο προτείνεται να λειτουργεί ως υβριδικός πυκνωτής δράσεων:

- **Πολιτισμός:** περιοδικές εκθέσεις, διαλέξεις, προβολές, συνεργασίες με τοπικούς φορείς.
- **Εκπαίδευση:** σεμινάρια, ερευνητικά προγράμματα, βιβλιοθήκη και χώροι τεκμηρίωσης.
- **Διοίκηση:** υποστήριξη δράσεων του Δήμου Άνδρου, χώροι συμμετοχικής πολιτιστικής παραγωγής.

Αρχιτεκτονική Πρόταση

Η αρχιτεκτονική πρόταση περιλαμβάνει:

- Αποκατάσταση του υφιστάμενου κτιρίου με σεβασμό στα σχέδια του Κωνσταντινίδη
- Προσθήκη νέου κτιρίου με αίθουσες εκθέσεων, βιβλιοθήκη και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων
- Χώρους διοίκησης και υποδομών στο σημείο της σημερινής ταβέρνας «Νονά»
- Υπαίθριες διαδρομές και εκθεσιακούς χώρους που συνδέουν τις επιμέρους λειτουργίες

Η πρόταση βασίζεται στη διατήρηση του αρχικού κατασκευαστικού καννάβου (4x4μ.), ο οποίος επαναχρησιμοποιείται και μετασχηματίζεται στη νέα προσθήκη, επιτρέποντας έναν συνθετικό διάλογο μεταξύ παλαιού και νέου. Η σύνδεση των όγκων επιτυγχάνεται μέσω υπαίθριων εκθεσιακών χώρων, ενώ η άμβλυνση των ορίων μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού χώρου ενισχύει την εμπειρία του επισκέπτη και την ενσωμάτωση του συγκροτήματος στο τοπίο.

Στάδια Υλοποίησης

Η πρόταση μπορεί να υλοποιηθεί σε τρία στάδια, προσφέροντας ευελιξία και προσαρμογή στις δυνατότητες του Δήμου:

1. **Πρώτο στάδιο:** Αποκατάσταση του υφιστάμενου κτιρίου και λειτουργική επανένταξη
2. **Δεύτερο στάδιο:** Κατασκευή του νέου κτιρίου με εκθεσιακούς και εκπαιδευτικούς χώρους
3. **Τρίτο στάδιο:** Ανάπτυξη υπαίθριων διαδρομών, χώρων διοίκησης και πλήρης ενοποίηση του συγκροτήματος

Σύνδεση με το Πολιτιστικό Δίκτυο της Άνδρου

Το Κέντρο εντάσσεται οργανικά στο πολιτιστικό δίκτυο της Άνδρου, το οποίο περιλαμβάνει το Μουσείο

Σύγχρονης Τέχνης του Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή, την Καίρειο Βιβλιοθήκη, το Ίδρυμα Πέτρου και Μαρίκας Κυδωνιέως, τα αρχαιολογικά μουσεία της Άνδρου και της Παλαιόπολης, καθώς και το Ναυτικό Μουσείο. Παράλληλα, μπορεί να φιλοξενεί δραστηριότητες και εκδηλώσεις των παραπάνω φορέων, ενισχύοντας τον ρόλο του ως πυρήνα συνεργασίας, πολιτιστικής παραγωγής και τοπικής συμμετοχής.

Συμπέρασμα

Η επαναχρησιμοποίηση του Ξενία Άνδρου δεν είναι απλώς μια πράξη αποκατάστασης ενός ιστορικού κτιρίου. Είναι μια **συνθετική αρχιτεκτονική πρόταση** που επαναπροσδιορίζει τον ρόλο του μνημείου ως ενεργού φορέα πολιτισμού, διοίκησης και συλλογικής μνήμης.

Το Ξενία Άνδρου 1958-2028, εβδομήντα χρόνια μετά την κατασκευή του, μπορεί να αποτελέσει **πρότυπο επανάχρησης**: ένα σημείο όπου η ιστορία, η μορφή και η λειτουργία συνυπάρχουν δημιουργικά, προσφέροντας νέα δυναμική και συμβάλλοντας ουσιαστικά στην πολιτιστική ανασυγκρότηση της Άνδρου.